

“Ο δρόμος προς την Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση”, Συζητώντας με τη Λιάνα Γούτα για το Ενεργειακό και Περιβαλλοντικό μέλλον

Η Λιάνα Γούτα είναι χημικός μηχανικός και στις βουλευτικές εκλογές του 2007 ήταν υποψήφια με τη ΝΔ στην Α΄ περιφέρεια Θεσσαλονίκης. Εργάζεται επί σειρά ετών στην πετρελαϊκή βιομηχανία, ενώ διετέλεσε Σύμβουλος σε θέματα Ενέργειας, Περιβάλλοντος & Ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, β΄ Αντιπρόεδρος και Γενική Γραμματέας του Πανελληνίου Συλλόγου Χημικών Μηχανικών, Γενική Γραμματέας του Συνδέσμου Χημικών Βιομηχανίας, Πρόεδρος της Μόνιμης Επιτροπής Βιομηχανίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ κ.ά.

Πρόκειται για μια επαγγελματική και πολιτική πορεία που προιδεάζει για βαθιά γνώση γύρω από τα θέματα περιβάλλοντος και προβληματισμό για τις σαρωτικές εξελίξεις που έχουν ήδη ξεκινήσει, και που προβλέπεται να οδηγήσουν στην τρίτη βιομηχανική επανάσταση.

Τα στοιχεία αυτά είναι διάχυτα στη συνέντευξη που ακολουθεί, μέσα από την οποία η κα Γούτα αποτυπώνει το περιβαλλοντικό πρόβλημα και καταγράφει την είσοδο σε μια νέα, οικολογική και ενεργειακά «εναλλακτική» εποχή.

Μερικές δεκαετίες πριν, ο προβληματισμός για το περιβάλλον ήταν υπόθεση μόνο ορισμένων «ρομαντικών οικολόγων», που όχι σπάνια χαρακτηρίζονταν τουλάχιστον γραφικοί. Σήμερα όμως, η αντιμετώπιση είναι εντελώς διαφορετική. Συμφωνείτε με αυτήν την παρατήρηση;

Πράγματι, η έννοια του περιβαλλοντικού προβλήματος έχει μεταβληθεί σημαντικά στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων. Ένα πρόβλημα που κάποτε ήταν περισσότερο τοπικού χαρακτήρα και αποδίδονταν κυρίως στη ρυπαίνουσα βιομηχανία, αφενός απέκτησε παγκόσμιο χαρακτήρα απαιτώντας συντονισμό και συμφωνίες σε παγκόσμιο επίπεδο και αφετέρου έγινε αντιληπτό ότι αφορά όλο τον σύγχρονο τρόπο ζωής, δηλαδή κάθε προϊόν, υπηρεσία, δράση ή ενέργεια, εφόσον καθετί από αυτά αφήνει ένα οικολογικό αποτύπωμα. Έτσι όλοι, πολίτες και κυβερνώντες συνειδητοποιούν ότι πρόκειται για ένα εξόχως πολιτικό ζήτημα.

Μια άλλη σημαντική διαφορά του χθες με το σήμερα είναι το πώς γίνεται αντιληπτός ο παράγοντας περιβάλλον σε σχέση με την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων και οικονομιών. Χθες, η μέριμνα για την περιβαλλοντική προστασία γινόταν αντιληπτή ως εμπόδιο της δυναμικής ανάπτυξης και ως παράγοντας που μείωνε τον ανταγωνισμό. Αντιθέτως, σήμερα που η περιβαλλοντική προστασία υπαγορεύει την ανάγκη για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης, αποτελεί πλέον παράμετρο ανταγωνιστικότητας για όποιον προσαρμοστεί έγκαιρα και αντιληφθεί τα νέα δεδομένα ως ευκαιρία. Και τέλος είναι εντυπωσιακό ότι μεταξύ των κορυφαίων επισημομένων και οργανισμών συζητείται ότι ο πλούτος των εθνών δεν αρκεί πλέον να αποτυπώνεται μόνο με όρους ΑΕΠ, αλλά και με όρους φυσικού κεφαλαίου.

Φυσικά, αυτή οι αλλαγές δεν έγιναν από τη μια μέρα στην άλλη. Είναι το αποτέλεσμα, η αντίδραση της παγκόσμιας κοινότητας σε δύο μεγάλα προβλήματα που προέκυψαν από την απερίσκεπτη περιβαλλοντική διαχείριση και τα οποία πλέον, ζητούν επιτακτικά λύση. Πρόκειται για τις κλιματικές αλλαγές που συνιστούν απειλή κατά

της ύπαρξης της ίδιας της ζωής στον πλανήτη αλλά και για τα προβλήματα ενεργειακής ασφάλειας και τροφοδοσίας, τα οποία διαταράσσουν όχι μόνο την παγκόσμια οικονομία και ανάπτυξη αλλά και την τσέπη και το βιοτικό επίπεδο του κάθε πολίτη.

Έφθασε λοιπόν η συζήτηση στο επίκεντρό της, που είναι το περιβαλλοντικό πρόβλημα. Θα μπορούσαμε να αναλύσουμε ορισμένες βασικές του διαστάσεις;

Όπως είπαμε, μια από τις πλέον σημαντικές διαστάσεις του περιβαλλοντικού προβλήματος είναι η κλιματική αλλαγή. Σήμερα, η μέση αύξηση θερμοκρασίας είναι της τάξεως των 0,8 °C (σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή), ενώ η τελευταία δεκαετία κατέχει το δυσάρεστο ρεκόρ των 10 θερμότερων ετών από το 1861.

Συνέπειες αυτού του φαινομένου είναι το λιώσιμο πάγων, η αύξηση στάθμης της θάλασσας (40 χώρες κινδυνεύουν να βυθιστούν), ακραία καιρικά φαινόμενα (πλημμύρες, τυφώνες, ξηρασία), ο κίνδυνος εξαφάνισης για το 1/3 των ζωντανών οργανισμών, ο κίνδυνος εμφάνισης λιμνών και η έλλειψη τροφής και νερού σε πολλές περιοχές του πλανήτη, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας νέας κατηγορίας μεταναστών, των περιβαλλοντικών μεταναστών, γεγονός που θα αυξήσει τους παράγοντες της κοινωνικής αναταραχής.

Όσο για τη δεύτερη μεγάλη διάσταση, το ζήτημα της ενεργειακής επάρκειας, η κατάσταση έχει ως εξής: Η παγκόσμια παραγωγή ενέργειας εξαρτάται σε ποσοστό 80% από ορυκτά καύσιμα και πιο συγκεκριμένα, σε ποσοστό 60% από πετρέλαιο και φυσικό αέριο.

Η εξάρτηση της Ευρώπης από εισαγωγές καυσίμου φτάνει στο 54%, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 1,2% του ΑΕΠ της Ηπείρου, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υπεύθυνη για το 15% των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η εξάρτηση της Ελλάδας από εισαγόμενα καύσιμα είναι κατά πολύ μεγαλύτερη, αγγίζοντας ποσοστά της τάξεως του 70%.

Όσον αφορά στη διαθεσιμότητα των ορυκτών καυσίμων, τα οποία είναι πεπερασμένα, οι προβλέψεις είναι δυσοίωνες. Προβλέπεται αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας έως και 50% μέχρι το 2030, διότι αντίστοιχα προβλέπεται αύξηση του βιοτικού επιπέδου, αλλά και μεγάλη αύξηση του πληθυσμού της γης, κυρίως, στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες θα επιζητήσουν με τη σειρά τους το μερίδιο και το δικαίωμα στην ανάπτυξη.

Το μέγεθος του προβλήματος είναι λοιπόν σαφές και πλέον έχει γίνει κατανοητό από την παγκόσμια κοινότητα. Ποια είναι λοιπόν η βασική επιδίωξη στη νέα εποχή;

Σήμερα, βασικό ζητούμενο είναι η μεταβολή της περιβαλλοντικής πολιτικής προκειμένου να αναστραφούν οι κίνδυνοι και τα προβλήματα που αναφέραμε παραπάνω. Στόχος είναι πλέον να εξασφαλίσουμε άφθονη, φθηνή, προσιτή αλλά και ΚΑΘΑΡΗ ενέργεια για εμάς και τις επόμενες γενιές.

Απαιτείται δηλαδή αλλαγή του μοντέλου ανάπτυξης, στο οποίο αντί της υπερκατανάλωσης ενέργειας θα κυριαρχεί η εξοικονόμηση ενέργειας και η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έτσι ώστε η ανάπτυξη να είναι ταυτόχρονα δυναμική και βιώσιμη και να εξασφαλίζει οικονομική και κοινωνική συνοχή. Μάλιστα οι επιστήμονες προβλέπουν ότι οι αλλαγές που θα επέλθουν στα επόμενα χρόνια θα είναι τόσο μεγάλες που θα μιλάμε για μια Τρίτη βιομηχανική επανάσταση,

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μπει δυναμικά στη νέα εποχή κι έχει ήδη χαράξει τη στρατηγική της πρωτοπορώντας. Τα επιμέρους βήματα που προβλέπονται είναι:

1. Τα περίφημα τρία 20 που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2020, δηλαδή 20% μείωση αερίων του θερμοκηπίου, (30% σε περίπτωση διεθνούς συμφωνίας), 20 % εξοικονόμηση ενέργειας (μεταφορές, βιομηχανία, παραγωγή ενέργειας, κτήρια, ενημέρωση/ευαισθητοποίηση καταναλωτή), 20% της Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές (ΑΠΕ). Επίσης και ο στόχος του 10% βιοκαυσίμων στις μεταφορές.
2. Η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς ενέργειας για όλη την Ευρώπη, με κοινούς κανόνες, σε όφελος του ευρωπαϊκού καταναλωτή
3. Η ασφάλεια του ενεργειακού σχεδιασμού.

Τρίτη βιομηχανική επανάσταση. Ποιά είναι ή θα είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της;

Οι ανάγκες που περιγράψαμε παραπάνω και οι στόχοι που τίθενται προκειμένου να ανταποκριθούμε στις απειλές και τις προκλήσεις της εποχής προβλέπεται ότι θα επιφέρουν τεράστιες αλλαγές που πιθανώς θα σηματοδοτήσουν μια Τρίτη Βιομηχανική επανάσταση. Τα δεδομένα στον τρόπο παραγωγής της ενέργειας θα αλλάξουν άρδην και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα κατέχουν πλέον πολύ πιο καθοριστικό ρόλο. Αυτό θα σημάνει τεράστιες αλλαγές σε όλες τις υποδομές και την καθημερινότητα μας όπως την ξέρουμε σήμερα, όπως πχ στο ηλεκτρικό αυτοκίνητο, στην παραγωγή και διανομή ρεύματος σε χιλιάδες σημεία (στα κτήρια, στο σπίτι μας, κατά μήκος του οδικού δικτύου), στην αποθήκευση της ενέργειας, (με την αξιοποίηση του υδρογόνου), στον τρόπο μεταφοράς του ρεύματος με ευφυή δίκτυα, (κάτι αντίστοιχο με το internet) και πολλά άλλα.

Ο διάσημος οικονομολόγος Rifkin λέει μάλιστα χαρακτηριστικά ότι «Στο μέλλον δε θα χρειάζεται να εξαρτιόμαστε από μεγάλες εταιρίες και έθνη που ελέγχουν την ενέργεια, γιατί η ενέργεια θα βρίσκεται πλέον στην αυλή του καθενός μας».

Στη νέα εποχή, η οικονομία θα είναι «πράσινη». Ήδη αναπτύσσονται ή μεταλλάσσονται προς το οικολογικότερο πολλοί οικονομικοί κλάδοι, οι οποίοι

σε παγκόσμιο επίπεδο παράγουν έναν αξιοσημείωτο κύκλο εργασιών της τάξης των 600 δισ. ευρώ ανά έτος.

Ειδικά στις ΑΠΕ, οι επενδύσεις αυξάνονται θεαματικά. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το 2007, το μέγεθός τους έφθανε τα 148 δισ. δολάρια, ενώ το 2020, οι προβλέψεις είναι να φτάσουν τα 250 δισ. και το 2030, τα 460 δισ.. Ειδικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι επενδύσεις στις ΑΠΕ το 2020 προβλέπεται να είναι της τάξης των 350 δισ. ευρώ. Αντίστοιχα, η απασχόληση στον τομέα αυτόν, που σήμερα πλησιάζει τα 2,3 εκατομμύρια εργαζόμενους, το 2030 προβλέπεται να είναι 20 εκατομμύρια σε όλον τον κόσμο και 200.000 στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στα επόμενα χρόνια αντί της υπερκατανάλωσης ενέργειας θα κυριαρχεί η εξοικονόμηση ενέργειας και η οικονομία χαμηλού άνθρακα, με την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έτσι ώστε η Ανάπτυξη να είναι ταυτόχρονα δυναμική και βιώσιμη και να εξασφαλίζει οικονομική και κοινωνική συνοχή για εμάς και τις επόμενες γενιές.